

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Modern Economics

Електронне наукове видання з економічних наук

Виходить 6 разів на рік

№ 2 (2017)

Миколаїв
2017

Засновник: Миколаївський національний аграрний університет.

Головний редактор: ШЕБАНІН В. С. – д-р техн. наук, професор, академік НААН України.

Заступник головного редактора: СІРЕНКО Н. М. – д-р екон. наук, професор.

Відповідальний секретар: ПОЛТОРАК А. С. – канд. екон. наук.

Члени редакційної колегії: НОВІКОВ О. Є. – д-р екон. наук, доцент; ПОТРИВАЄВА Н. В. – д-р екон. наук, професор; ВИШНЕВСЬКА О. М. – д-р екон. наук, професор; БАНЄВА І. О. – д-р екон. наук, професор; БАРАНОВА В. Г. – д-р екон. наук, професор; ГАВРИШ В. І. – д-р екон. наук, професор; ГАРКУША О. М. – д-р екон. наук, професор; ГОНЧАРЕНКО І. В. – д-р екон. наук, професор; ГУДЗИНСЬКИЙ О. Д. – д-р екон. наук, професор; ДУБІНІНА М. В. – д-р екон. наук, доцент; ЄРМАКОВ О. Ю. – д-р екон. наук, професор; ІРТИЩЕВА І. О. – д-р екон. наук, професор; КІЩАК І. Т. – д-р екон. наук, професор; КОТИКОВА О. І. – д-р екон. наук, професор; КЛЮЧНИК А. В. – д-р екон. наук, професор; КСЬОНЖИК І. В. – д-р екон. наук, доцент; ПОГРІЩУК Б. В. – д-р екон. наук, професор; САХАЦЬКИЙ М. П. – д-р екон. наук, професор; УШКАРЕНКО Ю. В. – д-р екон. наук, професор; ЧЕРВЕН І. І. – д-р екон. наук, професор; ШЕБАНІНА О. В. – д-р екон. наук, професор; ЯЦЕНКО В. М. – д-р екон. наук, професор; БАБЕНКО М. Д. – канд. екон. наук, доцент; БАРИШЕВСЬКА І. В. – канд. екон. наук, доцент; БУРКОВСЬКА А. В. – канд. екон. наук, доцент; ВОЛОСЮК Ю. В. – канд. техн. наук, доцент; КЛОЧАН В. П. – канд. екон. наук, доцент; КОЗАЧЕНКО Л. А. – канд. екон. наук, доцент; КУЗЬОМА В. В. – канд. екон. наук, доцент; ЛУНКІНА Т. І. – канд. екон. наук, доцент; МЕЛЬНИК О. І. – канд. екон. наук; СІРЦЕВА С. В. – канд. екон. наук; ЧЕБАН Ю. Ю. – канд. екон. наук, доцент; ШИШПАНОВА Н. О. – канд. екон. наук; АСТАФ'ЄВА В. О. – канд. екон. наук, доцент (Республіка Білорусь); Джулія Олбрайт – PhD, професор (США).

Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет вченою радою

Миколаївського національного аграрного університету

(протокол № 9 від 25 квітня 2017 р).

Виходить 6 разів на рік.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редакційної колегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції: 54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,

Миколаївський національний аграрний університет

тел. 0 (512) 58-03-25

www.modecon.mnau.edu.ua

e-mail: modecon@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний
аграрний університет, 2017

УДК 336.2

Полторак А. С., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Усенко О. С., здобувач вищої освіти обліково – фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті узагальнено проблеми системного характеру у податковій системі, проаналізовано основні результати податкової реформи у сфері оптимізації податкової політики, виділено подальші напрями оптимізації податкової політики в умовах фіскальної децентралізації, серед яких розширення функцій електронного сервісу «Електронний кабінет платника податків»; запровадження податку на виведений капітал, єдиного рахунку для сплати всіх податків та зборів, загального декларування доходів і витрат фізичних осіб та податкового контролю з використанням непрямих методів за відповідністю доходів і витрат громадян; проведення незалежного аудиту інформаційних ресурсів та баз даних, які використовуються Державною фіскальною службою України; об'єднання звітності за єдиним соціальним внеском та податком на доходи фізичних осіб; розміщення бази індивідуальних консультацій на офіційному веб-сайті ДФС.

Ключові слова. податкова політика, податкова реформа, податкова система, податок, реформування податкової системи, оптимізація податкової політики, фіскальна децентралізація, децентралізація.

Полторак А. С., кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, банковского дела та страхования, Николаевский национальный аграрный университет, г. Николаев, Украина

Усенко О. С., соискатель высшего образования учетно-финансового факультета, Николаевский национальный аграрный университет, г. Николаев, Украина

ОПТИМИЗАЦИЯ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ В УСЛОВИЯХ ФИСКАЛЬНОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ В УКРАИНЕ

В статье обобщены проблемы системного характера в налоговой системе, проанализированы основные результаты налоговой реформы в сфере оптимизации налоговой политики, выделены дальнейшие направления оптимизации налоговой политики в условиях фискальной децентрализации, среди которых расширение функций электронного сервиса «Электронный кабинет налогоплательщика»; введение налога на выведен капитал, единого счета для уплаты всех налогов и сборов, всеобщего декларирования доходов и расходов физических лиц и налогового контроля с использованием косвенных методов за соответствием доходов и расходов граждан; проведение независимого аудита информационных ресурсов и баз данных, которые используются Государственной фискальной службой Украины; объединение отчетности по единому социальному взносу и налогом на доходы физических лиц; размещения базы индивидуальных консультаций на официальном сайте Государственной фискальной службы.

Ключевые слова. *налоговая политика, налоговая реформа, налоговая система, налог, реформирование налоговой системы, оптимизация налоговой политики, фискальная децентрализация, децентрализация.*

Poltorak Anastasiya, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolayiv national agrarian university, Mykolayiv, Ukraine

Usenko Oleg, scientific degree applicant higher education accounting and Finance faculty, Mykolayiv national agrarian university, Mykolayiv, Ukraine

IMPROVING TAX POLICY UNDER FISCAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE

The article summarizes the problem of systemic nature in the tax system, analyzes the main results of the tax reforms in tax policy optimization, further highlighted areas of tax policy optimization in terms of fiscal decentralization, including expanding the functions of e-services "Electronic cabinet taxpayer"; introduction of a tax on capital derived, single account for all taxes and fees, general declaration of income and expenditure of individuals and tax control using indirect methods of compliance costs and income citizens; an independent audit of information resources and databases that are used by the fiscal authorities of Ukraine; union statements for the single social tax and income tax on individuals; placement basis of individual consultations on the official website of the State Fiscal Service.

Keywords. *tax policy, tax reform, tax system, tax, tax reform, tax policy optimization, fiscal decentralization, decentralization.*

Постановка проблеми. Фіскальна децентралізація в сучасних умовах є однією з умов життєздатності та незалежності органів місцевої влади, узгодження місцевих видатків із потребами та уподобаннями на місцях. Наявні економічні реалії змусили звернутися до зарубіжного досвіду розбудови дієвого механізму формування фіскальної політики децентралізованого типу. Так, відбуваються зміни в податковій системі, спрямовані на розширення фінансової незалежності локальних рівнів влади. В умовах здійснення податкової реформи та фіскальної децентралізації актуальним питанням є оптимізація податкової політики України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим аспектам оптимізації податкової політики в умовах фіскальної децентралізації в Україні присвячували наукові праці наступні економісти: О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко [1], С. Герчаківський, О. Кабаш [2], А. Крисоватий, О. Десятнюк [4], Є. Гнатенко [5], І. Малиновська, В. Полозенко [6] та інші. Високо оцінюючи фундаментальні

дослідження вчених, зазначимо, що забезпечення ефективного формування та використання фінансових ресурсів на місцевому рівні потребує подальшого реформування податкової системи України, що вимагає розробки ефективних напрямів оптимізації податкової політики.

Формулювання цілей дослідження. Метою написання статті є узагальнення проблем системного характеру у податковій системі, аналіз основних результатів податкової реформи у сфері оптимізації податкової політики, виділення подальших напрямів оптимізації податкової політики в умовах фіскальної децентралізації.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Погоджуємось із думкою С. Д. Герчаківського та О. Р. Кабаша, що фіскальна децентралізація – це здатність місцевого самоврядування незалежно і ефективно забезпечувати суспільними послугами шляхом узгодження видатків органів влади з місцевими потребами і уподобаннями [2].

Враховуючи правила імплементації фіскальної децентралізації, виокремлені Р. Бахлом [7], серед яких розширення податкових повноважень місцевих органів влади, вважаємо необхідним проаналізувати загальну стратегію податкової політики.

Податкова система України відіграє пріоритетну роль у виконанні державних функцій та являє собою особливу діяльність держави у сфері встановлення та стягнення податків, зборів, платежів. В сучасних умовах реформування податкової та бюджетної систем загальна стратегія податкової політики повинна включати пріоритетні цілі, пов'язані з функціонуванням системи оподаткування та методи їх досягнення. Зауважимо, що регулювання економічних відносин особливо потребує гнучкої податкової політики, яка б надала можливість оптимально пов'язати пріоритетні інтереси держави певного періоду з інтересами платників податків. Важливою умовою ефективної податкової системи є її стабільність і передбачуваність, завдяки чому суб'єкти підприємницької діяльності мають можливість планувати власну господарську діяльність та оцінювати ефективність прийнятих рішень.

На сьогодні роль податків як регулятора економіки поступово зростає, що пов'язано з тим, що держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів може стимулювати чи обмежувати розвиток окремих сфер економіки або галузей. Так, звільняючи від оподаткування суми, що йдуть на технологічний розвиток виробництва, а саме на інновацію та модернізацію, відбувається сприяння науково-технологічному потенціалу. Відповідно, шляхом податкового регулювання здійснюється вплив на ефективність і стабільність економічного розвитку. З одного боку, податки – фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки – знаряддя

перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі так, їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп. Податкова система держави має забезпечити як встановлення податків, що не стримуватимуть розвиток підприємництва, так і забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб.

Доцільно зазначити, що існуюча податкова система України характеризується наступними рисами:

- фіскальна спрямованість та недостатня увага до регулюючої функції податків;

- складність та нестабільність нормативно правових актів з питань оподаткування;

- недостатня узгодженість окремих законодавчих норм;

- витрати на адміністрування окремих податків є непропорційно великими порівняно з доходами бюджету, що формуються за рахунок їх справляння;

- механізм митно-тарифного регулювання не дає можливості оперативно реагувати на зміни кон'юнктури світового ринку та структури економіки в Україні.

Вищезазначені недоліки призвели до таких проблем системного характеру у податковій системі, як:

- зростання податкової заборгованості платників перед бюджетом та державними цільовими фондами, що спричинено в т. ч.: відсутністю ефективних механізмів, що забезпечують відповідальність суб'єктів господарювання за виконання своїх фінансових зобов'язань; практикою щодо списання та реструктуризації державою податкової заборгованості підприємств перед бюджетом; проведенням масових бюджетних взаємозаліків, які роблять невігдною своєчасну і в повному обсязі сплату податків, сприяють укоріненню у суспільній свідомості зневажливого ставлення до податкових зобов'язань;

- широкомасштабне ухилення від оподаткування. В Україні на масштаби

ухилення від податків впливають не стільки розміри податкових ставок, скільки викривлення умов конкурентної боротьби внаслідок нерівномірного розподілу податкового тягря; корупція; недосконалість законодавства, що регулює підприємницьку діяльність, у тому числі податкового; загальне недотримання норм законодавства;

– бюджетна заборгованість з відшкодування ПДВ. Основними причинами, що ускладнюють виконання державою зобов'язань перед платниками ПДВ, є недоліки законодавчих норм, якими регулюється процедура відшкодування та пред'явлення необґрунтованих вимог на відшкодування ПДВ та заниження сум податкових зобов'язань;

– нерівномірне податкове навантаження, внаслідок чого найбільше податкове навантаження покладено на законслухняних платників, позбавлених пільг.

На думку Л. П. Амбрика [4], фіскальний федералізм є вищою формою фінансової децентралізації та характеризується наступними засадами: відповідність між користувачами суспільних благ та платниками податків; фінансове вирівнювання територій, яке ґрунтується на податковій спроможності адміністративних одиниць.

Так, з метою виокремлення напрямів оптимізації податкової політики в умовах фіскальної децентралізації доцільно проаналізувати основні результати податкової реформи у цій сфері, а саме:

– представлені заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщення прибутків за кордон та утворено групу для підготовки відповідних законопроектів;

– розроблені підходи щодо створення Служби фінансових розслідувань з метою протидії фінансовим злочинам;

– врегульовано низку проблем в оподаткуванні вживаних товарів, в т. ч. дозволено застосування маржинальної схеми стягування ПДВ під час продажу неоднорідних вживаних товарів, придбаних в осіб, які не є платниками ПДВ (закон № 1084-VIII від 12.04.2016 р.);

– з метою сприяння доступності транспортних засобів на період до 31.12.2018 р. знижено ставки акцизного податку на транспортні засоби, які були у використанні, до рівня ставок на нові автомобілі (закон № 1389-VIII від 31.05.2016 р.);

– збільшено до 10 розмірів прожиткового мінімуму неоподатковувану суму пенсій та затверджено ставку 18 %, якою оподатковується сума перевищення (закон № 1411-VIII від 02.06.2016 р.);

– запроваджено бюджетну дотацію для стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку сільськогосподарських товаровиробників та скасовано спеціальний режим оподаткування ПДВ, що застосовувався такими виробниками;

– запроваджено єдиний публічний реєстр заяв на відшкодування ПДВ, що сприятиме зниженню корупції;

– переорієнтовано податкові інспекції на сервісне обслуговування платників податків;

– запроваджено реєстрацію в єдиній базі даних індивідуальних податкових консультацій.

Зауважимо, що в умовах фіскальної децентралізації вважаємо необхідним виділити наступні напрями оптимізації податкової політики, а саме:

– розширити функції електронного сервісу «Електронний кабінет платника податків»;

– запровадити стягнення податку на виведений капітал;

– провести незалежний аудит інформаційних ресурсів та баз даних, які використовуються Державною фіскальною службою України;

– запровадити єдиний рахунок для сплати всіх податків та зборів;

– об'єднати звітність за єдиним соціальним внеском та податком на доходи фізичних осіб;

– запроваджено загальне декларування доходів і витрат фізичних осіб та податкового контролю з використанням непрямих методів за відповідністю доходів і витрат громадян;

– розмістити базу індивідуальних консультацій на офіційному веб-сайті ДФС.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в умовах фіскальної децентралізації податкова політика є пріоритетною складовою фінансової політики держави. В умовах фіскальної децентралізації вважаємо необхідним запровадити наступні напрями оптимізації податкової політики, серед яких розширення функцій електронного сервісу «Електронний кабінет платника податків»; запровадження податку на виведений капітал, єдиного рахунку для сплати всіх

податків та зборів, загального декларування доходів і витрат фізичних осіб та податкового контролю з використанням непрямих методів за відповідністю доходів і витрат громадян; проведення незалежного аудиту інформаційних ресурсів та баз даних, які використовуються Державною фіскальною службою України; об'єднання звітності за єдиним соціальним внеском та податком на доходи фізичних осіб; розміщення бази індивідуальних консультацій на офіційному веб-сайті ДФС.

Література:

1. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко [та ін.] ; «Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія», 2012. – 128 с.
2. Герчаківський С. Д. Теоретичний логос фіскальної децентралізації / С. Д. Герчаківський, О. Р. Кабаш // Регіональна економіка. – 2009. – № 2. – С. 133–141.
3. Полторак А. С. Пріоритетні напрями реформування податкової системи України / А. С. Полторак // Обліково аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання : матеріали Міжнародна науково – практична конференція (23-25 листопада 2016р.). – Миколаїв : МНАУ, 2016. – с. 132–135.
4. Напрями формування податкової політики України в контексті фіскальної децентралізації та розширення бази оподаткування : моногр. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого, д-ра екон. наук, проф. О. Д. Десятнюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 182 с.
5. Полторак А. С. Аналіз податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України / А. С. Полторак, Є. П. Гнатенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2015. – № 2(5). – С. 130–134.
6. Полторак А. С. Оцінка індикаторів стану податкової безпеки України в системі її фінансової безпеки / А. С. Полторак, І. О. Малиновська, В. А. Полозенко // Modern Economics. – 2017. – № 1(2017). – С. 38–44.
7. Bahl R. Implementation Rules for Fiscal Decentralization, available at: <http://siteresources.worldbank.org/INTDSRE/Resoueces/3p.pdf> (Accesses 25 April 2017).

References:

1. Boryslavs'ka, O. Zaverukha, I. and Zakharchenko, E. (2012), *Detsentralizatsiya publichnoyi vlady: dosvid yevropeys'kykh krayin ta perspektyvy Ukrayiny* [Decentralization of public authority: European experience and prospects of Ukraine], TOV «Sofiya», Kyiv, Ukraine.
2. Herchakivs'kyi, S. D. and Kabash, O. R. (2009), "Theoretical logos fiscal decentralization", *Rehional'na ekonomika*, vol. 2, pp. 133–141.
3. Poltorak, A. S. (2016), "Priorities for reforming the tax system of Ukraine", *materialy Mizhnarodna naukovo – praktychna konferentsiya* [International scientific - practical conference], Oblikovo analitychne i finansove zabezpechennya diyal'nosti sub'yektiv hospodaryuvannya [Accounting and analytical support of financial entities], Mykolayiv, Ukraine, 23–25 November 2016, pp. 132–135.
4. Krysovaty, A. I. and Desyatnyuk, O. D. (2016), *Napryamy formuvannya podatkovoyi polityky Ukrayiny v konteksti fiskal'noyi detsentralizatsiyi ta rozshyrennya bazy opodatkuvannya* [Directions formation of tax policy of Ukraine in the context of fiscal decentralization and broadening the tax base], TNEU, Ternopil, Ukraine.
5. Poltorak, A. S. and Gnatenko, E. P. (2015), "Analysis of the structure of tax revenues of the consolidated budget of Ukraine", *Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho*, vol. 2(5), pp. 130–134.
6. Poltorak, A. Malinovskaya, I. and Polozenko, V. (2017), "Evaluation of the status indicators of the tax security of Ukraine in the system of financial security", *Modern Economics*, vol. 1(2017), pp. 38–44.
7. Bahl, R. (2010), "Implementation Rules for Fiscal Decentralization", available at: <http://siteresources.worldbank.org/INTDSRE/Resoueces/3p.pdf> (Accesses 25 April 2017).

З М І С Т

Боднар О. А. ЕВОЛЮЦІЙНІ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ МОДЕЛІ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ	5
Гнатишин Л. Б. ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДОКТРИНИ ЇХ РОЗВИТКУ	12
Дубініна М. В., Сирцева С. В. ІНТРАПРЕНЕРСТВО ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОФІРМОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	19
Козаченко Л. А., Чебан Ю. Ю. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	25
Костирко А. Г., Гураль Ю. І. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	32
Лункіна Т. І., Каратай Т. М. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО БАНКІВСЬКОГО УПРАВЛІННЯ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	37
Пісоченко Т. С., Лугова О. І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ПІДКОМПЛЕКСУ	44
Полторак А. С., Усенко О. С. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	50
Потриваєва Н. В., Агеєнко І. В. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН	55
Шпикуляк О. Г., Ходаківська О. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗА МЕТОДОЛОГІЄЮ «ФОРСАЙТ».....	60